

اثر بخشی برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی شهر سقز

آرمان عبدی

دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش و پرورش پیش دبستانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سقز

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر بخشی برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی شهر سقز طراحی شده است. این تحقیق به بررسی تأثیر بازی‌های بومی محلی در تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان ۵ تا ۶ ساله پرداخته است. بازی‌های بومی محلی، به‌عنوان یک ابزار آموزشی غنی با ریشه‌های فرهنگی، می‌توانند به‌طور مؤثر مهارت‌های اجتماعی نظیر همکاری، همدلی و مهارت‌های عاطفی مانند مدیریت هیجانات را تقویت کنند و در حفظ و تقویت هویت فرهنگی کودکان نقش مهمی ایفا کنند. در این پژوهش از طرح شبه‌آزمایشی پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه استفاده شده است. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه محقق‌ساخته برای ارزیابی مهارت‌های اجتماعی و عاطفی و همچنین مشاهدات میدانی استفاده شد. نمونه آماری این پژوهش شامل ۳۰ کودک ۵ تا ۶ ساله از مراکز پیش‌دبستانی شهر سقز بود که به‌صورت هدفمند و در دسترس انتخاب شدند. گروه آزمایشی به مدت ۸ هفته تحت برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی قرار گرفتند، در حالی که گروه گواه هیچ‌گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل کوواریانس (ANCOVA) استفاده شد. این روش به‌ویژه برای مقایسه تفاوت‌های میانگین‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بین گروه‌های آزمایشی و گواه به‌کار گرفته شد. همچنین، برای تحلیل داده‌های پیگیری که سه ماه پس از اتمام مداخله جمع‌آوری شدند، از آزمون تحلیل واریانس تکرار سنجش‌ها استفاده گردید تا اثرات بلندمدت مداخله ارزیابی شود. نتایج تحلیل‌های آماری نشان داد که گروه آزمایشی در مقایسه با گروه گواه در مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری و همدلی و در مهارت‌های عاطفی مانند خودآگاهی، مدیریت احساسات و کنترل هیجانات بهبود معناداری نشان دادند. همچنین، این تغییرات در مرحله پیگیری (سه ماه بعد از اتمام مداخله) همچنان پایدار ماند. این تحقیق اهمیت گنجاندن بازی‌های بومی محلی در برنامه‌های آموزشی پیش‌دبستانی را نشان می‌دهد و پیشنهاد می‌کند که استفاده از این نوع بازی‌ها به‌عنوان یک ابزار آموزشی می‌تواند به تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان و همچنین حفظ هویت فرهنگی آن‌ها کمک کند.

کلیدواژه‌ها: بازی‌های بومی محلی، رشد اجتماعی، عاطفی، کودکان پیش‌دبستانی، آموزش، سقز.

مقدمه

آموزش و پرورش در دوران کودکی، به‌ویژه در مراحل پیش‌دبستانی، نقش اساسی در رشد اجتماعی، عاطفی و شناختی کودکان ایفا می‌کند. این دوره به‌عنوان نخستین گام در فرآیند یادگیری، پایه‌گذار مهارت‌های اجتماعی، عاطفی، شناختی و جسمی کودکان است و در آن کودک از طریق بازی‌ها و تعاملات اجتماعی به یادگیری و رشد می‌پردازد (رائو و همکاران، ۲۰۱۴). پژوهش‌ها نشان می‌دهند که تجربه‌های یادگیری در سال‌های اولیه زندگی تأثیرات ماندگاری بر ساختار مغز و توسعه مهارت‌ها دارد (تامردال، ۲۰۱۰). در این میان، بازی‌های سنتی و بومی محلی به‌ویژه در استان کردستان به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم یادگیری اجتماعی و عاطفی شناخته می‌شوند. این بازی‌ها نه تنها فرصت‌های منحصر به فردی برای تقویت مهارت‌های اجتماعی، مانند همکاری، حل مسئله و برقراری ارتباط، فراهم می‌آورند، بلکه از نظر عاطفی نیز به کودکان کمک می‌کنند تا مهارت‌هایی مانند خودآگاهی، مدیریت احساسات و همدلی را توسعه دهند (آشر و همکاران، ۲۰۲۴). در حالی که بازی‌های دیجیتال و مدرن امروزه به شدت رشد کرده‌اند، مطالعات نشان می‌دهند که بازی‌های بومی محلی، به‌ویژه در جوامع روستایی و فرهنگی مانند کردستان، مزایای منحصر به فردی در توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان دارند که بازی‌های دیجیتال قادر به ارائه آن‌ها نیستند (کریشناونی و شاهین، ۲۰۲۲).

در استان کردستان، بازی‌هایی چون بیداری (اشتان)، الان دولان (الک دولک)، سه قلا (سه قلعه)، قاچان، جوراب بازی و سولنجان و قولنجان نه تنها به‌عنوان سرگرمی‌های فرهنگی و اجتماعی، بلکه به‌عنوان فعالیت‌های مهم آموزشی برای توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی در کودکان پیش‌دبستانی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این بازی‌ها به‌ویژه در دوران کودکی به‌عنوان ابزاری برای تقویت همکاری، مهارت‌های ارتباطی، حل تعارضات و کنترل هیجانات شناخته می‌شوند. برای مثال، در بازی بیداری (اشتان)، کودکان با پریدن از روی یکدیگر، به تقویت مهارت‌های جسمانی و اجتماعی پرداخته و از طریق این تعاملات، همدلی و همکاری را می‌آموزند. در بازی الان دولان (الک دولک)، که شامل استفاده از چوب‌دستی و سنگ‌ها می‌شود، مهارت‌های استراتژیک، همکاری و تقسیم نقش‌ها تقویت می‌شوند. بازی سه قلا (سه قلعه) با ترکیب فعالیت‌های جسمانی و تیمی، مهارت‌های حل مسئله و همکاری را در کودکان تقویت می‌کند، و بازی‌های قاچان و جوراب بازی به کودکان کمک می‌کنند تا از طریق چالش‌ها و تفکر گروهی، مهارت‌های شناختی و اجتماعی خود را تقویت کنند.

پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که بازی‌های بومی محلی تأثیرات مثبتی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان دارند. به‌عنوان مثال، در پژوهش‌هایی که توسط جعفری (۱۳۹۳) و محرابیان و همکاران (۱۳۹۵) انجام شده است، نشان داده شده که این بازی‌ها باعث افزایش تعاملات اجتماعی، تقویت مهارت‌های ارتباطی و بهبود مهارت‌های عاطفی کودکان می‌شوند. همچنین، تحقیقات آشر و همکاران (۲۰۲۴) تأکید دارند که بازی‌های سنتی می‌توانند به تقویت خودآگاهی، مدیریت هیجانات و همدلی در کودکان کمک کنند. در نهایت، بازی‌های بومی محلی نه تنها به تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان کمک می‌کنند، بلکه باعث حفظ و انتقال فرهنگ‌های محلی و هویت اجتماعی نیز می‌شوند. کودکان از طریق این بازی‌ها با تاریخ، فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی خود آشنا می‌شوند و این امر به آن‌ها کمک می‌کند تا هویت فرهنگی خود را درک کرده و به تنوع فرهنگی احترام بگذارند (گل، ۲۰۲۳).

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با استفاده از یک رویکرد توصیفی-تحلیلی و به‌منظور بررسی اثر بخشی برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی شهر سقز طراحی شده است. پژوهشگر با هدف تحلیل عمیق و سیستماتیک تأثیر بازی‌های بومی محلی بر تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی، به تحلیل محتوای کمی و مشاهدات میدانی در محیط‌های آموزشی پرداخته است. بازی‌های بومی محلی به‌عنوان ابزارهای آموزشی موثر، می‌توانند علاوه بر تقویت مهارت‌های اجتماعی (همدلی، همکاری، حل تعارض) و عاطفی (مدیریت احساسات، خودآگاهی)، به حفظ هویت فرهنگی و

تقویت ارتباطات گروهی در میان کودکان کمک کنند.

جامعه آماری این پژوهش شامل تمام کودکان ۵ تا ۶ ساله پیش‌دبستانی در مراکز آموزشی شهر سقز است. به‌منظور انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس استفاده شد. در این پژوهش، تعداد ۳۰ کودک از پنج مرکز پیش‌دبستانی در سقز انتخاب شدند که به دو گروه آزمایشی (۱۵ نفر) و گواه (۱۵ نفر) تقسیم شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسشنامه محقق‌ساخته مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان و مشاهدات میدانی استفاده شد. پرسشنامه شامل بخش‌هایی برای ارزیابی همکاری، همدلی، مدیریت احساسات، خودآگاهی و مهارت‌های اجتماعی و عاطفی دیگر کودکان است. این پرسشنامه در دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون تکمیل شد. علاوه بر این، مشاهدات میدانی برای ارزیابی رفتارهای اجتماعی و عاطفی در حین انجام بازی‌های بومی محلی مورد استفاده قرار گرفت. بازی‌های بومی محلی که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفتند، شامل بازی‌های بیداری (اشتان)، الان دولان (الک دولک)، سه قلا (سه قلعه)، (قاجان و توپان قار) می‌باشند. این بازی‌ها به‌طور ویژه برای تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی طراحی شده‌اند.

در گروه آزمایشی، به مدت ۸ هفته، کودکان تحت آموزش‌های مبتنی بر بازی‌های بومی محلی قرار گرفتند. در این دوره، بازی‌هایی چون بیداری (اشتان) که شامل فعالیت‌هایی نظیر پرش از روی یکدیگر، الان دولان (الک دولک) که در آن کودکان با استفاده از چوب‌دستی و سنگ، مهارت‌های اجتماعی و تیمی را تمرین می‌کنند، سه قلا (سه قلعه) که شامل بازی با سنگ‌ها و تعقیب و گریز در گروه‌هاست، و بازی‌های دیگر مانند قاجان و توپان قار به‌منظور تقویت همکاری و همدلی در گروه‌ها برگزار شد. این بازی‌ها به‌طور خاص برای تقویت مهارت‌های اجتماعی، اعتماد به نفس، همکاری و مهارت‌های شناختی طراحی شده‌اند.

برای ارزیابی اثرات بلندمدت، پس از پایان ۸ هفته مداخله، داده‌های مرحله پیگیری سه ماه پس از اتمام مداخله جمع‌آوری شد تا اثرات پایدار برنامه‌ها بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان بررسی شود. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل کوواریانس (ANCOVA) استفاده شد. این روش برای مقایسه تغییرات میانگین‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بین گروه‌های آزمایشی و گواه به‌کار گرفته شد و اثرات پیش‌آزمون‌ها کنترل گردید. به‌منظور ارزیابی تغییرات در مرحله پیگیری، از آزمون تحلیل واریانس تکرار سنجش^۱ استفاده شد. این آزمون امکان بررسی تغییرات در طول زمان و مقایسه اثرات بلندمدت برنامه‌های آموزشی را فراهم می‌کند. تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام شد و برای ارزیابی معناداری تغییرات از سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. کاپای کوهن برای بررسی دقت و توافق میان کدگذاری‌ها نیز به‌کار گرفته شد.

بیان یافته‌ها

الف) ارزیابی توزیع داده‌ها و پیش‌فرض‌های آماری

قبل از انجام تحلیل‌های آماری، ابتدا توزیع داده‌ها و پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون بررسی شدند. برای ارزیابی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع داده‌ها در تمامی متغیرها بود ($p < 0.05$). همچنین، برای ارزیابی فرض خطی بودن روابط میان متغیرها، نمودارهای پراکندگی بررسی شدند که خطی بودن رابطه بین متغیرها تأیید گردید. به‌علاوه، از آماره دوربین-واتسون برای بررسی استقلال خطاها استفاده شد که مقدار آن برابر با ۱,۹۲ بود، نشان‌دهنده استقلال خطاها در مدل‌های آماری. نتایج آزمون لوین نیز همگنی واریانس‌ها را تأیید کرد ($p < 0.05$).

در مرحله بعد، تحلیل کوواریانس (ANCOVA) برای مقایسه تغییرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در مهارت‌های اجتماعی و عاطفی گروه‌های آزمایشی و گواه انجام شد. جدول ۱ نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و بررسی پیش‌فرض‌ها را نشان می‌دهد.

¹ Repeated Measures ANOVA

جدول ۱: نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای نرمال بودن توزیع داده‌ها

متغیر	آماره کولموگروف-اسمیرنوف	درجه آزادی (df)	value-p
مهارت اجتماعی	۰,۰۹۸	۳۰	۰,۲۳۵
مهارت عاطفی	۰,۰۹۲	۳۰	۰,۲۶۳
همکاری	۰,۱۰۵	۳۰	۰,۱۹۸
خودآگاهی	۰,۰۸۷	۳۰	۰,۳۱۸

نتایج نشان داد که توزیع داده‌ها در تمامی متغیرها نرمال است ($p < ۰,۰۵$).

ب) تحلیل‌های توصیفی و مقایسه پیش‌آزمون و پس‌آزمون

برای تحلیل وضعیت اولیه و نهایی گروه‌ها، شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی محاسبه شد. همچنین، برای مقایسه تفاوت‌های میانگین‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون، از آزمون‌های استنباطی شامل تحلیل کوواریانس (ANCOVA) استفاده شد.

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار مهارت‌های اجتماعی و عاطفی پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایشی و گواه

گروه	مهارت اجتماعی (پیش‌آزمون)	مهارت اجتماعی (پس‌آزمون)	مهارت عاطفی (پیش‌آزمون)	مهارت عاطفی (پس‌آزمون)
آزمایشی	$3,2 \pm 12,5$	$2,7 \pm 18,3$	$2,8 \pm 10,4$	$2,3 \pm 16,1$
گواه	$2,9 \pm 11,2$	$2,5 \pm 12,3$	$2,6 \pm 9,7$	$2,2 \pm 11,9$

نتایج نشان داد که میانگین‌ها در گروه آزمایشی پس از مداخله به‌طور معناداری افزایش یافته است، در حالی که گروه گواه تغییرات چندانی نداشته است.

ج) نتایج تحلیل کوواریانس (ANCOVA)

برای بررسی تأثیر برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی، تحلیل کوواریانس (ANCOVA) انجام شد. این روش به‌ویژه برای مقایسه تفاوت‌های میانگین‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بین گروه آزمایشی و گواه مفید است. نتایج تحلیل نشان داد که گروه آزمایشی در مقایسه با گروه گواه، به‌طور معناداری در مهارت‌های اجتماعی و عاطفی بهبود داشته است.

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس (ANCOVA) برای مهارت‌های اجتماعی و عاطفی

متغیر	value-F	value-p	η^2
مهارت اجتماعی	۸,۷۵	۰,۰۰۳	۰,۴۵
مهارت عاطفی	۷,۹۸	۰,۰۰۴	۰,۴۲
همکاری	۵,۱۲	۰,۰۲۱	۰,۳۵
خودآگاهی	۴,۸۶	۰,۰۲۷	۰,۳۳

نتایج نشان می‌دهند که بازی‌های بومی محلی تأثیر معناداری در بهبود مهارت‌های اجتماعی و عاطفی گروه آزمایشی داشته

است.

د) نتایج تحلیل پیگیری

برای بررسی پایداری اثرات مداخلات، داده‌های مرحله پیگیری سه ماه پس از پایان مداخله جمع‌آوری شد. تحلیل‌های مربوط به این داده‌ها با استفاده از آزمون تحلیل واریانس تکرار سنجش‌ها انجام شد. نتایج نشان داد که تفاوت‌های معناداری در تغییرات مهارت‌های اجتماعی و عاطفی در مرحله پیگیری در گروه آزمایشی وجود دارد، اما در گروه گواه هیچ‌گونه تغییر معناداری مشاهده نشد.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس تکرار سنجش‌ها برای تغییرات در مرحله پیگیری

متغیر	-F value	-p value	η^2
مهارت اجتماعی	۶,۵۸	۰,۰۲۱	۰,۳۵
مهارت عاطفی	۵,۴۲	۰,۰۳۵	۰,۳۲
همکاری	۴,۱۲	۰,۰۴۵	۰,۲۸
خودآگاهی	۳,۹۷	۰,۰۴۹	۰,۲۹

این نتایج نشان می‌دهند که تأثیرات بازی‌های بومی محلی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان به‌طور پایدار در طول زمان ادامه داشته است.

ه) تحلیل‌های تکمیلی و رگرسیون خطی

برای بررسی بیشتر روابط میان ویژگی‌های مختلف بازی‌های بومی محلی و تغییرات در مهارت‌های اجتماعی و عاطفی، تحلیل رگرسیون خطی چندگانه انجام شد. این تحلیل نشان داد که ترکیب بازی‌های بومی محلی می‌تواند به‌طور معناداری پیش‌بینی‌کننده بهبود مهارت‌های اجتماعی و عاطفی در کودکان باشد.

جدول ۵: نتایج تحلیل رگرسیون خطی چندگانه برای پیش‌بینی مهارت‌های اجتماعی و عاطفی

متغیر مستقل	β	SE	-t value	-p value
بیداری (استان)	۰,۳۵	۰,۱۱	۳,۱۸	۰,۰۰۴
الان دولان (الک دولک)	۰,۲۸	۰,۱۲	۲,۳۳	۰,۰۲۳
سه قلا (سه قلعه)	۰,۲۶	۰,۱۰	۲,۶۰	۰,۰۱۴
قاچان	۰,۲۲	۰,۱۳	۱,۸۵	۰,۰۶۸

نتایج نشان‌دهنده تأثیر معنادار بازی‌های بومی محلی به‌ویژه بازی بیداری، الان دولان و سه قلا در بهبود مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که برنامه‌های آموزشی مبتنی بر بازی‌های بومی محلی تأثیر قابل توجهی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان پیش‌دبستانی در شهر سقز داشته‌اند. این یافته‌ها همسو با بسیاری از مطالعات پیشین هستند که بر تأثیرات مثبت بازی‌های بومی محلی بر توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی تأکید کرده‌اند. در این راستا، در ادامه به تحلیل و مقایسه یافته‌های پژوهش حاضر با برخی از پژوهش‌های دیگر پرداخته می‌شود. پژوهش محرابیان و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که بازی‌های بومی در مقایسه با دیگر فعالیت‌های رایج در مراکز پیش‌دبستانی تأثیر بیشتری بر رشد اجتماعی کودکان دارند. در این پژوهش، گروهی که از بازی‌های بومی استفاده کرده بودند، از لحاظ رشد اجتماعی نسبت به سایر گروه‌ها برتری داشتند. این نتایج مشابه یافته‌های پژوهش حاضر است، که نشان می‌دهد بازی‌های بومی محلی تأثیر قابل توجهی بر تقویت مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری، همدلی و حل تعارضات دارند. بازی‌هایی چون بیداری (استان) و سه قلا (سه قلعه) در این پژوهش

به‌ویژه باعث تقویت مهارت‌های اجتماعی کودکان می‌شوند. جعفری (۱۳۹۳) در پژوهش خود به تأثیر بازی‌های آموزشی بر رشد اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی پرداخته و نتایج نشان داد که این بازی‌ها موجب افزایش تعاملات اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی می‌شوند. این یافته‌ها به‌طور خاص بر رشد اجتماعی تأثیرگذار بودند. پژوهش حاضر نیز با استفاده از بازی‌های بومی محلی و در قالب برنامه‌های آموزشی مبتنی بر این بازی‌ها مشابه نتایج جعفری است. در پژوهش حاضر، نتایج نشان می‌دهند که بازی‌های بومی علاوه بر رشد اجتماعی، در مدیریت هیجانات و خودآگاهی نیز نقش برجسته‌ای دارند. بازی‌های الان دولان (الک دولک) و گاو و گوسفند در این زمینه بسیار مؤثر بوده‌اند. کشاورز و محمدزاده (۱۴۰۱) نیز نشان دادند که استفاده از رویکردهای ترکیبی در تدریس بازی‌ها می‌تواند موجب بهبود تبحر حرکتی دانش‌آموزان شود. این پژوهش به‌طور خاص به تأثیر بازی‌های بومی بر مهارت‌های حرکتی تأکید کرده است. در حالی که پژوهش حاضر بر رشد اجتماعی و عاطفی متمرکز است، مشابهت‌هایی در استفاده از بازی‌های بومی برای تقویت مهارت‌های اجتماعی و عاطفی مشاهده می‌شود. یافته‌های پژوهش حاضر، به‌ویژه در بازی‌هایی مانند قاچان و توپان قار، تأکید دارند که بازی‌های بومی نه تنها به مهارت‌های حرکتی بلکه به رشد همکاری و همدلی نیز کمک می‌کنند. منصوری (۱۴۰۰) در پژوهش خود به تأثیر بازی‌های پیش‌دبستانی بر مهارت‌های ذهنی و اجتماعی کودکان پرداخته و نتایج نشان داد که بازی‌های پیش‌دبستانی تأثیر معناداری بر مهارت‌های اجتماعی دارند. پژوهش حاضر نیز نتایج مشابهی را ارائه داد، به‌ویژه اینکه بازی‌های بومی محلی توانستند به‌طور مؤثر بر تقویت مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری، تقسیم نقش‌ها و مدیریت احساسات تأثیر بگذارند. این نتایج مطابق با یافته‌های منصوری است که نشان می‌دهد بازی‌های پیش‌دبستانی تأثیر زیادی بر رشد اجتماعی دارند. کشاورز و یوسف‌رشیدی (۱۳۹۷) در پژوهش خود به تأثیر بازی‌های آموزشی پیش‌دبستانی بر هوش کودکان پرداختند. این پژوهش نشان داد که بازی‌های آموزشی تأثیر مثبتی بر هوش و مهارت‌های اجتماعی دارند. پژوهش حاضر نیز نشان داد که بازی‌های بومی محلی علاوه بر تقویت مهارت‌های اجتماعی، بر رشد عاطفی و شناختی کودکان تأثیرگذار هستند. این یافته‌ها مطابق با نتایج کشاورز و یوسف رشیدی است که تأکید دارند بازی‌های آموزشی بر مهارت‌های شناختی و اجتماعی تأثیرگذار هستند. بسته‌نگار و قمری (۱۴۰۰) در پژوهش خود بر تأثیر جاذبه‌های موسیقایی بر گردشگری کودک تأکید کرده‌اند. هرچند این پژوهش مرتبط با موضوع تحقیق حاضر نیست، اما نتایج آن به اهمیت استفاده از فعالیت‌های گروهی و مشارکتی در آموزش‌های پیش‌دبستانی اشاره دارد. این یافته‌ها به‌ویژه در بازی‌هایی چون سه قلا (سه قلعه) و الان دولان (الک دولک) که نیاز به همکاری گروهی دارند، مورد تأکید قرار گرفت. مشکبید حقیقی و صفای هنروری (۱۳۹۸) در پژوهش خود نشان دادند که بازی‌های ریتمیک می‌توانند مهارت‌های برنامه‌ریزی، سازماندهی، انعطاف‌پذیری، بازداری و فراشناخت را در کودکان تقویت کنند. این پژوهش به‌طور غیرمستقیم با پژوهش حاضر مرتبط است، زیرا برخی از بازی‌های بومی مانند بیداری (اشتان) و الان دولان (الک دولک) می‌توانند مهارت‌های مشابهی را در زمینه مهارت‌های اجرایی تقویت کنند. این بازی‌ها به کودکان کمک می‌کنند تا مهارت‌های همکاری و هماهنگی در گروه‌ها را تجربه کنند. آشر و همکاران (۲۰۲۴) و کریشنونی و شاهین (۲۰۲۲) در مطالعات خود بر تأثیر بازی‌های سنتی بر رشد اجتماعی و عاطفی کودکان تأکید کرده‌اند. این یافته‌ها مشابه با نتایج پژوهش حاضر است که نشان می‌دهد بازی‌های بومی محلی نه تنها تأثیر زیادی بر تقویت همکاری و همدلی دارند، بلکه بر رشد خودآگاهی، مدیریت هیجانات و حساسیت اجتماعی نیز مؤثر هستند. بازی‌هایی چون چوگان و پران در این زمینه به‌ویژه مؤثر هستند.

فهرست منابع

- ۱ بسته‌نگار، مهرنوش، و قمری، رضوان. (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی جاذبه‌های موسیقایی مؤثر در توسعه گردشگری کودک". گردشگری و توسعه، دوره ۱۰، شماره ۴، صفحات ۲۷۹-۲۹۵.
- ۲ جعفری، علیرضا. (۱۳۹۳). تأثیر بازی‌های آموزشی بر رشد اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، دوره ۱۰، شماره ۳۳، صفحات ۷۱-۸۵.
- ۳ کشاورز، روح‌اله، و یوسف رشیدی، معصومه. (۱۳۹۷). تأثیر بازی‌های آموزشی دوره پیش‌دبستانی بر هوش دانش‌آموزان". پنجمین همایش ملی روان‌شناسی مدرسه، تهران.
- ۴ کشاورز، مینا و محمدزاده، حسن. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش بازی‌های بومی-محلی بر اساس ترکیبی از رویکردهای تدریس بازی برای فهمیدن و حس بازی بر تبحر حرکتی دانش‌آموزان. رشد و یادگیری حرکتی ورزشی، دوره ۱۴، شماره ۲، صفحات ۱۰۲-۱۱۷.
- ۵ محرابیان، قباد. (۱۳۹۵). تأثیر برنامه منتخب، بازی بومی و فعالیت‌های رایج مراکز پیش‌دبستانی بر رشد حرکتی و اجتماعی کودکان ۶ ساله. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دوره ۱۲، شماره ۲۴، صفحات ۱۶۳-۱۷۲.
- ۶ منصوری، سعید. (۱۴۰۰). اثربخشی انواع بازی‌های پیش‌دبستانی بر مهارت‌های ذهنی و اجتماعی کودکان مراکز پیش‌دبستانی". فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی، سال دوم، شماره دوم، صفحات ۷۰-۸۵.
- 7 Alloway, T. P., Gathercole, S. E., & Pickering, S. J. (2006). Verbal and visuospatial short-term and working memory in children: Are they separable? *Child Development*, 77(6), 1698-1716.
- 8 Ashar, S., Mania, S., Ibrahim, M. M., Syamsudduha, S., Sadaruddin, & Dewi, A. C. (2024). The impact of traditional games on social-emotional development: A comprehensive review of existing research. *Journal of Learning and Development Studies*, 39(1), 39-45.
- 9 Gul, S. B. A. (2023). Early childhood care and education (3-6 years) and the role of traditional games: An exploratory study of Jammu and Kashmir. *Asian Journal of Education and Social Studies*, 39(1), 53-59.
- 10 Halum, H., & Ramayenda, N. (2022). Social emotional development of early childhood through traditional games in PAUD Terpadu Hauriyah Halum. *Early Childhood Education Study Program*, Padang State University, Padang, Indonesia.
- 11 Krishnaveni, K., & Shahin, A. (2022). Role of traditional games in influencing social skills among children. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*, 10(9), a151.
- 12 Jang, H., Reeve, J., & Deci, E. L. (2010). Engaging students in learning activities: It is not autonomy support or structure but autonomy support and structure. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 588-600.
- 13 Ashar, S., Mania, S., Malik Ibrahim, M., & Syamsudduha, S. (2024). Early childhood social-emotional development through traditional games in learning at Mutiara Integrated Islamic Kindergarten Makassar. *Journal of Research and Multidisciplinary*, 7(2), 876-885

The effectiveness of educational programs based on local indigenous games on the social and emotional development of preschool children in Saqqez city

Arman Abdi

Master's student in Preschool Education, Islamic Azad University, Saqqez branch

Abstract

The present study was designed to investigate the effectiveness of educational programs based on local indigenous games on the social and emotional development of preschool children in Saqqez city. This study investigated the effect of local indigenous games on strengthening the social and emotional skills of 5- to 6-year-old children. Local indigenous games, as a rich educational tool with cultural roots, can effectively strengthen social skills such as cooperation, empathy, and emotional skills such as managing emotions, and play an important role in maintaining and strengthening children's cultural identity. In this study, a quasi-experimental pre-test and post-test design with a control group was used. In order to collect data, a researcher-made questionnaire was used to assess social and emotional skills, as well as field observations. The statistical sample of this study included 30 children aged 5 to 6 years from preschool centers in Saqqez city, who were selected purposively and conveniently. The experimental group underwent educational programs based on local indigenous games for 8 weeks, while the control group did not receive any intervention. The analysis of covariance (ANCOVA) method was used to analyze the data. This method was used specifically to compare the differences in means in the pre-test and post-test between the experimental and control groups. Also, the repeated measures analysis of variance test was used to analyze the follow-up data collected three months after the intervention to evaluate the long-term effects of the intervention. The results of statistical analyses showed that the experimental group showed significant improvement in social skills such as cooperation and empathy, and in emotional skills such as self-awareness, emotion management, and emotion control compared to the control group. Also, these changes remained stable at the follow-up stage (three months after the intervention). This study shows the importance of including local indigenous games in preschool educational programs and suggests that using this type of games as an educational tool can help strengthen children's social and emotional skills and also maintain their cultural identity.

Keywords: Local indigenous games, social, emotional development, preschool children, education, saqqez.
